MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF
JOSEPH AZZOPARDI

Seduta tal-11 ta' Dicembru, 2006

Citazzjoni Numru. 1345/2002

Felix Xerri.

-vs-

Beechwood Limited.

Il-Qorti;

Rat l-att taċ-ċitazzjoni ppreżentata fis-27 ta’ Novembru, 2002 li permezz tagħha l-attur ippremetta:

Illi l-attur huwa impjegat bħala *foreman / machine operator* mas-soċjeta’ konvenuta;

U illi fis-sitta (6) ta’ Marzu, elfejn u wieħed (2001), waqt li l-attur kien qiegħed fl-impjieg tas-soċjeta’ konvenuta fil-fabbrika

ta’ l-istess soċjeta’ ġewwa l-Marsa, seħħ inċident waqt li l-attur kien qiegħed jopera *router*;

U illi b’riżultat dirett ta’ l-imsemmi inċident l-attur sofra diżabilita’ permanenti u danni konsegwenzjali;

U illi l-imsemmi inċident seħħ unikament tort, b’negliġenza, imperizja u nuqqas ta’ tħaris tar-regolamenti tas-sigurta’ fuq il-post tax-xogħol da parti tas-soċjeta’ konvenuta;

U illi s-soċjeta’ konvenuta ġiet interpellata, anke permezz ta’ ittra uffiċċjali, sabiex tersaq għal likwidazzjoni u ħlas tad-danni kollha sofferti mill-attur iżda baqgħet inadempjenti;

Għalhekk titlob lil din l-Onorabbli Qorti għaliex m’għandhiex;

1. Tiddikjara li s-soċjeta’ konvenuta hija responsabbli għall-inċident li seħħ fis-6 ta’ Marzu, 2001, fuq deskritt, f’liema inċidenti l-attur sofra danni;

2. Tillikwida d-danni kollha sofferti mill-attur b’konsegwenza ta’ l-inċident imsemmi;

3. Tikkundanna lis-soċjeta’ konvenuta tħallas lill-attur id-danni hekk likwidati.

Bl-ispejjeż, inklużi dawk ta’ l-ittra uffiċċjali tal- ta’ Novembru, 2002, kontra s-soċjeta’ konvenuta li hi minn issa nġunta għas-subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni ta’ l-attur maħlufa, u l-lista tax-xhieda.

Rat in-nota ta’ l-eċċezzjonijiet tas-soċjeta’ konvenuta ppreżentata fl-4 ta’ Frar, 2003 li permezz tagħha eċċepiet;

1. L-ewwel talba tal-attur għandha tkun miċħuda stante li l-inċident de quo ma ġarax ħtija tas-soċjeta' konvenuta.

2. It-tieni talba tal-attur għandha tkun respinta wkoll billi ma hemmx danni x'jiġu likwidati favur tiegħu.

3. Isegwi għalhekk li anke t-tielet talba għandha tiġi riġettata stante li s-soċjeta' konvenuta m'għandhiex tkun kundannata tħallas danni lill-attur.

4. Salvi eċċezzjonijiet oħra permessi mil-liġi.

Rat id-dikjarazzjoni tas-soċjeta' konvenuta maħlufa minn Emanuel Gatt, I.D. nru. 797847(M) u l-lista tax-xhieda.

Rat il-verbal tas-seduta tat-23 ta' Ottubru, 2006 li permezz tagħha l-kawża tħalliet għas-sentenza dwar ir-responsabilita' ta' l-inċident in kwistjoni wara illi l-Qorti semgħet is-sottomissjonijiet orali ta' l-Avukati.

Ikkunsidrat;

Illi l-attur qed jitlob danni li sofra wara inċident li seħħ fuq il-post tax-xogħol tiegħu mas-soċjeta' konvenuta.

Ma hemmx kontestazzjoni li l-attur kien impjegat mas-soċjeta' konvenuta meta ġara l-inċident li fih weġġa. L-inċident ġara meta l-attur kien qed jopera makkinarju msejjaħ *router*. Wara xi żmien ġie ċċertifikat mhux tajjeb għax-xogħol u għalhekk l-impjieg tiegħu mas-soċjeta' konvenuta ntemm.

Il-soċjeta' m'hijiex qed tikkontesta kif ġara l-inċident iżda qed tgħid li l-inċident ma ġarax tort tagħha u għalhekk ma hemmx danni xi tħallas lill-attur.

L-attur ippreżenta affidavit a fol 16 tal-proċess fejn spjega li l-għuda in kwistjoni jintrabat *b'tape* fejn jinxtgħel is-*switch* peress li ma tistax taħdem bis-*switch* magħfus u

żżomm ix-xogħol li jkollok b'idejk. Huwa kompla qal illi; "*Kif rajt hekk*

jiena bqajt nipprova nixgħel is-switch mill-plakka li apparentement kienet diġa' on u ngħid illi f'daqqa waħda r-router beda jaħdem. Dan l-apparat normalment jiffunzjonna billi jdur tond u ngħid li dak il-ħin ġara hekk bil-konsegwenza li dan ħadli r-right index finger." Dam sentejn ma juzax subgħajh u għadu jbati jużah sallum. Għalkemm sa dakinhar li ppreżenta l-affidavit kien għadu jaħdem, ma baqax jagħmel l-istess xogħol għaliex ma jistax jerfa', speċjalment makkinarju tqil.

Fis-seduta tat-13 ta' Frar, 2004 xehed Godwin Ciantar li jaħdem mas-soċjeta' konvenuta li qal li ma rax l-inċident għaliex kien barra dak il-ħin. Madankollu spjega kif taħdem il-makna in kwistjoni u kkonferma l-eżistenza tat-*tape*. Qal li fuq ordni ta' l-imgħallem tiegħu, qala' l-makna wara l-inċident u sabha bla *brushes* jew ossija bil-*brushes* mikulin. Xehed ukoll Anthony Cuschieri, ħaddiem ieħor, li ra lill-attur iweġġa għalkemm l-inċident *ut sic* ma rahx. Ikkonferma li l-attur kien għadu qed jissettja l-makna u kien qed jarmaha għalih (ix-xhud). Fir-rigward tas-*switch* qal; "*Is-switch qiegħed bħala safety, meta tkun qed taħdem b'idejk. Hu mhux suppost jeħel nista' nifhem jien mal-mejda. Għamlulu t-tape biex jeħel mal-mejda, hu* (l-attur) *tefa' s-switch, mar imiss il-cutter ħa jara jekk ma jdurx minħabba l-bearing għax forsi kien iġġamjat il-bearing u fil-fatt xegħel. Mela hu ġie mingħalih minflok tefa' l-ieħor hux.*"

Ix-xhud Noel Cachia, uffiċjal governattiv mid-dipartiment tas-saħħa u sigurta' fuq il-post tax-xgħol qal li ma sarx rapport dwar l-inċident da parti tas-soċjeta' konvenuta.

L-attur ġie kontro-eżaminat fil-25 ta' Ottubru, 2004 u qal li kien ilu jaħdem dan ix-xogħol għal kwazi għoxrin (20) sena ma' ditti differenti u kien ilu ħdax (11) il-sena mas-soċjeta' konvenuta. Ma eskludix li seta' ħa żball billi

għafas *switch* minflok ieħor b'riżultat li kien għadu għaddej il-kurrent u allura r-*router* xegħel.

Emanuel Gatt, direttur tas-soċjeta' konvenuta xehed a fol 49 tal-proċess u spjega kif taħdem ir-*router* u xi kwalita' ta' *routers* għandhom fil-fabbrika. L-inċident ma rahx. Ċaħad meta ġie kontro-eżaminat li kien hemm xi *tape* idawwar il-makna. Ġie mtella mill-ġdid Noel Cachia li qal li mar il-fabbrika in kwistjoni ħafna drabi qabel l-inċident fuq *surprise visits*. Skond hu, il-makna in kwistjoni hija perikoluża u dejjem saħaq fuq id-diretturi tas-soċjeta' biex iħaddmu fuqhom nies ta' esperjenza. Kien mar ftit qabel l-inċident. Mistoqsi b'mod ġenerali qal li *router* hija makna sempliċi pero' tista' tkun perikoluża u li meta *switch* ikun illaxka ġie li jwaħħlu xi *tape*, pero' mhux suppost.

Din il-Qorti fil-kawża fl-ismijiet <u>D'Anastasi vs Enemalta Corporation</u> deċiża fit-28 ta' Ġunju, 2005 qalet;

"*Illum it-tendenza riċenti tal-Qrati tagħna, issa msaħħa wkoll minn leġislazzjoni iktar moderna u konsonanti maż-żminijiet hija li hemm kważi presunzjoni illi inċident industrijali jiġri għax ma kienx hemm a safe system of work.*

Huwa facli għal dak li jipprovdi x-xogħol illi jwaħħal fl-impjegat għax uża għodda mhux koperti minn apparat ta' sigurta, iżda fuq kollox l-impjegat ikun qed jaħdem għall-aħjar ta' min jagħtih ix-xogħol u minflok ma jgerger u jilmenta mill-għodda, ikun medd idejh għax-xogħol."

Kif irriteniet ukoll din il-Qorti fil-kawża fl-ismijiet <u>Schembri vs Caruana nomine</u> deċiża fit-12 ta' Jannar, 1983; "*Employer illi jkun jaf li fil-makkinarju tiegħu hemm perikolu u ma jieħu ebda passi biex jirrimedja għal dan, jesponi ruħu għall-konsegwenzi legali li joħorġu minn dan, l-employer (għandu jaħseb) illi jippjana sew ix-xogħol u jikkunsidra l-fatt li l-istess ħaddiema ġieli jittraskuraw ir-riskji involuti fix-xogħol tagħhom ta' kull jum.*"

Kif ukoll qalet l-istess Qorti fil-kawża fl-ismijiet Kevin Mallia

vs. Alf Mizzi and Sons Limited deċiża fid-9 ta' Ottubru, 2003; "*Min iħaddem għandu d-dover li jipprovdi post tax-xogħol li ma jkunx ta' periklu u riskju għas-saħħa ta' l-istess ħaddiem.*" *(Ara Bugeja vs Falzon deċiża minn din il-Qorti fit-30 ta' April, 1997 u Desira vs Grech and Co. Ltd deciża fit-30 ta' Mejju, 2002)*

Sentenzi oħra ta' l-istess opinjoni huma Galea vs Balzan - Qorti ta' l-Appell - 26 ta' Frar, 1993 u Agius vs Galea - Qorti tal-Kummerċ - 11 ta' Lulju, 1989). Sentenza ricenti Grezzju Scicluna vs C. Cini and Sons Ltd - 27 ta' Ġunju, 2006 –Ċit. 348/02TM) iċċitat l-awtur Whincup fil-ktieb Modern Employment Law li jelenka erba' prinċipji bażiċi f'każi simili u cioe';

i. *the employer must ensure that the employee knows the dangers;*

ii. *the employer must ensure that the emplyee knows the precautions to be taken against these dangers;*
iii. *the employer must ensure that the precautions are available;*

iv. *the employer must ensure that the employee knows these precautions are available.*

Huwa minnu li l-attur ma kienx qed juża xi makkinarju komplikat jew perikoluż minnu nnifsu, u hu minnu wkoll li kellu esperjenza biżżejjed biex iħaddmu. Il-Qorti pero' mill-kumpless tal-provi, tħoss li kemm l-attur u kemm ix-xhieda impjegati tas-soċjeta' konvenuta kienu qed jgħidu l-verita' fir-rigward tat-*tape* li kien qed idawwar is-*switch*. Dan waħdu ma ġabx l-inċident għaliex kif kien tħaddem mijiet ta' drabi u ma ġara xejn. Kif pero' sew irrimarkat il-Qorti fil-kawża Schembri vs Caruana min iħaddem irid iżomm

quddiem għajnejh illi ġie li l-ħaddiem jittraskura xi ftit dwar il-perikli li jkollu u għalhekk

għandu jkun hemm sistema biex dawn l-iżbalji ma jsirux. Huwa faċli llum għall-konvenuti jwaħħlu fl-attur għaliex ħa żball iżda ma jirriżultax li dan l-iżball ittieħed minħabba xi negliġenza grossa. Il-Qorti fil-waqt li taqbel ma' l-abbli difensur tal-konvenut fit-trattazjoni tiegħu fis-sens li ma teżistix prezunzjoni ta' responsabilita' ta' min iħaddem, tinnota li l-ġurisprudenza tagħna riesqa sew lejn *kwazi presunzjoni* ta' responsabilita' u hija biss fil-fehma tal-Qorti negliġenza grossa da parti tal-ħaddiem li teżenta lill-employer minn din ir-responsabilita'. Anke l-fatt li l-attur seta' għafas *switch* b'ieħor dak il-ħin kien riżultat tal-fatt li għal ftit ħin, il-makna ma startjatx, u dan ma jirriżultax li kien tort ta' l-attur. Anzi skond ix-xhud Ciantar, wara li huwa qala' l-makna sab li kienet bil-*brushes* mikulin, u meta bidilhom ħadmet mill-ewwel. Dan il-fatt ma ġiex kontradett.

Għal dawn il-mottivi l-Qorti tiċħad l-eċċezzjonijiet tas-soċjeta' konvenuta u tilqa' l-ewwel talba attriċi.

Moqrija.

< Sentenza In Parte >

--------------------------------TMIEM--------------------------------